

Philip Kerr

Grijs verleden

Cuba, 1954

‘Die Engelsman daar, met Ernestina,’ zei ze. Ze keek omlaag naar de lager gelegen, luxueus ingerichte lounge. ‘Hij doet me aan u denken, señor Hausner.’

Doña Marina kende me door en door, waarschijnlijk beter dan wie dan ook in Cuba, want onze relatie was gebaseerd op iets wat sterker was dan alleen vriendschap: Doña Marina was de eigenaresse van het grootste en beste bordeel in Havana.

De Engelsman was lang. Hij had afhappende schouders, lichtblauwe ogen en een sombere gezichtsuitdrukking. Hij droeg een blauw linnen overhemd met korte mouwen, een grijze katoenen broek en goed gepoetste zwarte schoenen. Ik had het idee dat ik hem eerder had gezien, in de Floridita Bar of misschien in de lobby van het National Hotel. Maar echt veel aandacht had ik niet voor hem. Ik had meer oog voor de nieuwe, bijna naakte *chica* die bij de Engelsman op schoot zat en die trekjes nam van zijn sigaret, terwijl hij haar zware borsten in zijn handen woog alsof het grapefruits waren die hij op hun rijpheid wilde testen.

‘Hoezo?’ vroeg ik. Ik wierp een snelle blik op mezelf in de grote spiegel aan de wand en vroeg me af of er inderdaad een zekere overeenkomst was tussen ons, afgezien van onze bewondering voor de borsten van Ernestina met hun grote, donkere tepels.

Het hoofd dat me aanstaarde was zwaarder dan dat van de Engelsman, met iets meer haar erop, maar het was eveneens het hoofd van een vijftiger met een doorgroefd gelaat. Misschien dacht Doña Marina dat de lijnen die op onze gezichten waren geëtst niet alleen door het leven zelf waren veroorzaakt, maar ook door het clair-obscur van geweten en medeplichtigheid. Alsof wij geen van beiden hadden gedaan wat we eigenlijk hadden moeten doen, of erger nog, alsof we allebei een duistere schuld met ons meedroegen.

‘Jullie hebben dezelfde ogen,’ zei Doña Marina.

‘O, je bedoelt dat ze blauw zijn,’ zei ik, hoewel ze dat vermoedelijk niet bedoelde.

‘Nee, dat is het niet. Het is meer dat u en señor Greene mensen op een speciale manier aankijken. Alsof jullie tot hun innerlijk proberen door te dringen. Als een spiritist. Of als politiemann, dat kan ook. Jullie hebben allebei van die onderzoekende ogen die dwars door iemand heen lijken te kijken. Echt heel intimiderend.’

Ik kon me moeilijk voorstellen dat Doña Marina zich door iets of iemand zou laten intimideren. Ze was altijd ontspannen, als een le-guaan op een rots in de zon.

‘Señor Greene, hè?’ Ik was niet in het minst verbaasd dat Doña Marina zijn naam had genoemd. Casa Marina was niet het soort tent waar je je gedwongen voelde een valse naam op te geven. Zonder referentie werd je al helemaal niet binnengelaten. ‘Misschien is hij wel politiemann. Dat zou me niks verbazen, met die grote voeten van hem.’

‘Hij is schrijver.’

‘Wat voor schrijver?’

‘Hij schrijft romans. Westernboekjes, geloof ik. Onder het pseudoniem Buck Dexter, heeft hij me verteld.’

‘Nooit van gehoord. Woont hij in Cuba?’

‘Nee, hij woont in Londen. Maar als hij in Havana is, wipt hij altijd even bij ons langs.’

‘Een reiziger dus?’

‘Ja. Kennelijk is hij deze keer onderweg naar Haïti.’ Ze glimlachte. ‘Ziet u niet hoeveel u op hem lijkt?’

‘Nee, niet echt,’ zei ik resoluut. Ik was blij toen ze van onderwerp veranderde.

‘Hoe was het vandaag met Omara?’

Ik knikte. ‘Prima.’

‘U vindt haar toch leuk?’

‘Erg leuk.’

‘Ze komt uit Santiago,’ zei Doña Marina, alsof dat alles verklaarde. ‘Mijn beste meisjes komen uit Santiago. Het zijn de meest Afrikaans uitzierende meisjes in Cuba. Kennelijk houden mannen daarvan.’

‘Ik in ieder geval wel.’

‘Volgens mij heeft dat iets te maken met het feit dat zwarte vrou-

wen, in tegenstelling tot blanke, een bekken hebben dat bijna even groot is als dat van een man. Een antropoïde bekken. En voordat u me vraagt hoe ik dat weet: ik heb als verpleegster gewerkt.’

Dat verbaasde me niet. Doña Marina vond seksuele hygiëne en properheid van het grootste belang en haar bedrijf op Malecón had twee verpleegsters in dienst die alles aankonden, van een geslachtsziekte tot een zware hartaanval. Naar verluidt had je meer kans om een hartaanval te overleven in Casa Marina dan in de faculteit medicijnen van de universiteit van Havana.

‘Santiago is een echte smeltkroes,’ ging ze verder. ‘Jamaicanen, Haïtianen, Dominicanen, Bahamianen – het is Cuba’s meest Caraïbische stad. En de meest rebelse, uiteraard. Al onze revoluties zijn begonnen in Santiago. Dat komt volgens mij doordat alle mensen die daar wonen op de een of andere manier familie van elkaar zijn.’

Ze duwde een sigaret in een amberkleurig pijpje en stak hem aan met een fraaie zilveren tafelaansteker.

‘Wist je bijvoorbeeld dat Omara familie is van de man die voor je boot in Santiago zorgt?’

Het begon tot me door te dringen dat Doña Marina ergens op aanstuurde. De heer Greene was namelijk niet de enige die naar Haïti ging, dat gold ook voor mij. Maar mijn reisje had geheim moeten blijven.

‘Nee, dat wist ik niet.’ Ik keek op mijn horloge, maar voordat het me lukte om me bij Doña Martina te verontschuldigen en te vertrekken had ze me al haar privévertrek in geduwd en bood ze me iets te drinken aan. Vanwege die opmerking over mijn boot leek het me maar het beste om te luisteren naar wat ze te zeggen had. Ik zei dat ik wel een *aniejo* lustte.

Ze pakte een fles oude rum en schonk een groot glas voor me in.

‘De heer Greene is ook dol op rum uit Havana,’ zei ze.

‘Misschien kun je nu beter ter zake komen,’ zei ik. ‘Vind je ook niet?’

En dat deed ze.

En daarom zat er nu een meisje op de passagiersstoel van mijn Chevy. Het was ongeveer een week later en ik reed in zuidwestelijke richting over Cuba’s centrale verkeersweg naar Santiago, aan de andere kant van het eiland. De ironie van het voorval ontging me niet:

om te ontkomen aan de chantagepogingen van de geheime politie had ik me in een positie weten te manoeuvreren waarin een hoerenmadam die veel te snugger was om me openlijk te bedreigen, mij om een gunst had gevraagd die ik met tegenzin inwilligde: ik moest een chica uit een andere casa in Havana meenemen op mijn ‘vstripje’ naar Haïti. Het was bijna zeker dat Doña Marina luitenant Quevedo kende en dat ze wist dat hij een bootreisje van mij met wantrouwen zou bezien; ik betwijfelde echter of ze wist dat hij had gedreigd me naar Duitsland te deporteren, waar ik werd gezocht wegens moord, tenzij ik beloofde Meyer Lansky te bespioneren, de onderwereldbaas die mijn werkgever was. Ik had eigenlijk geen andere keus dan aan haar verzoek te voldoen, hoewel ik niet erg in mijn nopjes was met mijn passagier. Melba Marrero werd door de politie gezocht in verband met de moord op een hoofdinspecteur uit het Negende District en vrienden van Doña Marina wilden Melba zo snel mogelijk uit Cuba laten verdwijnen.

Melba Marrero was begin twintig, hoewel ze niet graag had dat iemand dat wist. Ik denk dat ze serieus genomen wilde worden en het is mogelijk dat dat de reden was dat ze inspecteur Balart had doodgeschoten. Maar waarschijnlijker is dat ze hem had neergeschoten omdat ze bij de communistische rebellen van Castro hoorde. Ze had een koffiebruine huid, een knap, baldadig gezicht, een uitdagende kin en een onstuimige blik in haar donkere ogen. Haar haar was volgens de Italiaanse mode gekapt: korte, in laagjes geknipte lokken met een paar sliertige krullen die naar voren waren gekamd en over haar gezicht vielen. Ze droeg een witte blouse, een strakke, geelbruine broek, een bruine leren riem en handschoenen in dezelfde kleur. Ze zag eruit alsof ze ging rijden op een paard dat zich waarschijnlijk op het ritje verheugde.

‘Waarom hebt u geen cabrio gekocht?’ vroeg ze toen we nog een eindje van Santa Clara waren verwijderd, onze eerste halteplaats. ‘Een cabrio is beter in Cuba.’

‘Ik hou niet van cabrio’s. Mensen kijken je vaker na als je in een cabrio rijdt. En ik heb niet graag dat mensen me nakijken.’

‘Aha, bent u het verlegen type? Of hebt u gewoon iets gedaan wat niet mag?’

‘Geen van beide. Ik hou nou eenmaal van privacy.’

‘Mag ik een sigaret?’

‘Er ligt een pakje in het dashboardkastje.’

Ze duwde het slotje met een vinger open en liet het klepje openvallen.

‘Old Gold. Ik hou niet van Old Gold.’

‘Je houdt niet van mijn auto. Je houdt niet van mijn sigaretten. Waar hou je wel van?’

‘Dat doet er niet toe.’

Ik keek haar van opzij aan. Haar mond had iets snibbigs, alsof ze voortdurend op het punt stond iemand af te snauwen, en die indruk werd nog versterkt door haar gave witte tanden. Ik kon me met de beste wil van de wereld niet voorstellen hoe iemand haar kon aanraken zonder een vinger kwijt te raken. Ze zuchtte, vouwde haar handen strak in elkaar en klemde ze tussen haar knieën.

‘En wat is uw verhaal, señor Hausner?’

‘Ik heb geen verhaal.’

Ze haalde haar schouders op. ‘Het is elfhonderd kilometer naar Santiago.’

‘Lees een boek.’ Ik wist dat ze er een bij zich had.

‘Misschien doe ik dat wel.’ Ze opende haar handtas, pakte er een bril en een boek uit en begon te lezen.

Na een tijdje slaagde ik erin een stiekeme blik op de titel te werpen. Ze las *Hoe het staal gehard werd* van Nikolaj Ostrovski. Ik probeerde een glimlach te onderdrukken, maar dat lukte me niet.

‘Wat is er zo grappig?’

Ik knikte naar het boek op haar schoot. ‘Dat had ik niet gedacht.’

‘Het gaat over iemand die heeft deelgenomen aan de Russische Revolutie.’

‘Dat dacht ik al.’

‘En waar gelooft u dan in?’

‘In zo goed als niks.’

‘Daar schiet niemand iets mee op.’

‘Alsof dat er iets toe doet.’

‘Is dat zo?’

‘Volgens mij is een partij van niks nog altijd beter dan een partij die broederschap en solidariteit predikt. Het volk en het proletariaat hebben niemands hulp nodig. En zeker niet die van jou of van mij.’

‘Daar geloof ik niets van.’

‘O, ik weet het zeker. Maar eigenlijk is het wel grappig, vind je niet? Wij zijn allebei op de vlucht naar Haïti. Jij omdat je ergens in gelooft en ik omdat ik helemaal nergens in geloof.’

‘Eerst was het zo goed als niks waar u in geloofde. Nu is het opeens helemaal niks. Marx en Engels hadden gelijk. De bourgeoisie brengt haar eigen grafdelvers voort.’

Ik lachte.

‘Ik weet nu in ieder geval iets meer,’ zei ze. ‘Namelijk dat u op de vlucht bent.’

‘Ja. Dat is het verhaal van mijn leven. Het is altijd hetzelfde liedje, mocht het je interesseren. De Vliegende Hollander. De Wandelende Jood. Hoe dan ook, ik heb heel wat reizen achter de rug. Ik dacht dat ik hier in Cuba veilig was.’

‘Niemand is veilig in Cuba,’ zei ze. ‘Tegenwoordig tenminste niet meer.’

‘Ik wás veilig,’ zei ik, haar opmerking negerend. ‘Totdat ik probeerde de held uit te hangen. Maar ik was vergeten dat het niet in mijn aard ligt om de held te spelen. Ik ben nooit een held geweest. Bovendien zit de wereld niet op helden te wachten. Ze zijn uit de mode, net zoals de rok lengte van vorig jaar uit de mode is. Vrijheidsstrijders en informanten, die zijn nu nodig. Nou, voor het een ben ik te oud en voor het ander te scrupuleus.’

‘Wat is er gebeurd?’

‘Een of andere afschuwelijke luitenant van de militaire inlichtingendienst wilde dat ik voor hem zou spioneren. Maar er was iets wat me niet beviel.’

‘Dan hebt u de juiste keus gemaakt,’ zei Melba. ‘Het is niet verkeerd om geen politiespion te willen zijn.’

‘Zoals jij het zegt, klinkt het net alsof ik iets edelmoedigs doe. Zo is het helemaal niet.’

‘Hoe is het dan wel?’

‘Ik wil niet dat een ander macht over mij heeft. Dat heb ik tijdens de oorlog genoeg meegemaakt. Ik ben liever eigen baas. Maar dat is maar een deel van de reden. Spioneren is gevaarlijk. Het is vooral gevaarlijk als er een grote kans is dat je wordt gepakt. Maar dat zul je onderhand zelf wel weten.’

‘Wat heeft Marina u over mij verteld?’

‘Meer dan genoeg. Ik ben opgehouden met luisteren nadat ze had gezegd dat je een politieman hebt neergeschoten. Toen had ik genoeg gehoord.’

‘Het klinkt alsof u het afkeurt.’

‘Politiemensen zijn net als iedereen,’ zei ik. ‘Je hebt er goeie en slechte bij. Ooit ben ik ook zo’n politieman geweest. Lang geleden.’

‘Ik heb het voor de revolutie gedaan,’ zei ze.

‘Ja, ik snap dat je het niet voor een kokosnoot hebt gedaan.’

‘Hij was een klootzak. Hij verdiende het en ik heb het gedaan voor...’

‘Ik weet het, voor de revolutie.’

‘Vindt u niet dat Cuba een revolutie nodig heeft?’

‘Ik ontken niet dat het beter kan. Maar elke revolutie rookt goed voor ze in as verandert. Met jouw revolutie zal het gaan als met alle eerdere revoluties. Dat garandeer ik je.’

Melba schudde haar bevallige hoofdje, maar ik begon op stoom te komen en ging verder: ‘Want als iemand praat over het opbouwen van een betere maatschappij, kun je erop rekenen dat hij van plan is een paar staven dynamiet te gebruiken.’

Na die opmerking zweeg ze, en ik ook.

We stopten een tijdje in Santa Clara. Het lag ongeveer 290 kilometer ten oosten van Havana en het was een schilderachtig, onopvallend stadje met een centraal park, omzoomd door verschillende oude gebouwen en hotels. Melba ging zelf op pad. Ik ging voor het Central Hotel zitten en lunchte in mijn eentje, wat ik prima vond. Na haar terugkomst reden we door.

Vroeg in de avond bereikten we Camagüey, dat was volgebouwd met driehoekige huizen en grote aarden potten met bloemen. Ik weet niet waarom en het is nooit bij me opgekomen om ernaar te vragen. Parallel aan de weg reed een goederentrein in tegenovergestelde richting, volgeladen met timmerhout uit de vele bossen in de omgeving.

‘We stoppen hier,’ kondigde ik aan.

‘We kunnen beter doorrijden.’

‘Kun jij rijden?’

‘Nee.’

‘Ik ook niet. Niet meer. Ik ben kapot. Het is nog ruim driehonderd

kilometer naar Santiago en als we niet snel rust nemen belanden we allebei in het mortuarium.’

In de buurt van een brouwerij – een van de weinige op het eiland – reden we langs een politieauto. Dat zette me weer aan het denken over Melba en de misdaad die ze had begaan.

‘Als jij een politieman hebt doodgeschoten, zullen ze fanatiek naar je op zoek zijn,’ zei ik.

‘Heel fanatiek. Ze hebben de casa waar ik werkte gebombardeerd. Verschillende andere meisjes zijn omgekomen of zwaargewond.’

‘En daarom heeft Doña Marina besloten om je te helpen uit Havana weg te komen?’ Ik knikte. ‘Ja, dat klinkt logisch. Als één casa wordt gebombardeerd, hebben alle andere daar ook onder te lijden. In dat geval is het beter als we een kamer delen. Ik zal zeggen dat je mijn vrouw bent, dan hoeft jij je identiteitskaart niet te laten zien.’

‘Luister, señor Hausner, ik ben dankbaar dat u me meeneemt naar Haïti. Maar er is één ding wat u moet weten. Ik heb me alleen maar aangemeld als vrijwillige chica om in de buurt van inspecteur Balart te kunnen komen.’

‘Ik vroeg me al af hoe het zat.’

‘Ik deed het voor...’

‘De revolutie. Ik weet het. Luister, Melba, je deugd, of wat daarvan over is, is veilig bij mij. Zoals ik al zei, ik ben moe. Ik val nog in slaap op een brandstapel. Maar ik neem genoeg met een stoel of een sofa, dan kun jij het bed nemen.’

Ze knikte. ‘Bedankt, señor.’

‘En hou op me zo te noemen. Ik heet Carlos. Gebruik die naam. Ik ben zogenaamd je echtgenoot, weet je nog?’

We schreven ons in in het Gran Hotel in het centrum van de stad en gingen de trap op naar de kamer. Ik ging meteen naar bed, dat wil zeggen, ik ging op de vloer liggen. Tijdens de zomer van 1941 waren sommige vloeren waarop ik sliep in Rusland de comfortabelste bedden die ik ooit had gehad, maar deze vloer was minder comfortabel. Aan de andere kant was ik nu bij lange na niet zo uitgeput als ik toen was. Rond twee uur ’s nachts werd ik wakker. Ze zat naast me op de grond geknield, in een laken gewikkeld.

‘Wat is er?’ Ik ging rechtop zitten en kreunde van de pijn.

‘Ik ben zo bang,’ zei ze.

‘Waar ben je bang voor?’

‘Weet je wat ze met me zullen doen als ze me vinden?’

‘De politie?’

Het knikken van haar hoofd ging over in een huivering.

‘En wat verwacht je nou precies van mij? Een verhaaltje voor het slapengaan? Luister, Melba. Morgenvroeg rij ik je naar Santiago. We stappen op mijn boot en morgenavond ben je veilig in Haïti, goed? Maar nu probeer ik te slapen. Alleen is het matras iets te zacht voor me. Dus, als je het niet erg vindt...’

‘Het is misschien vreemd,’ zei ze, ‘maar ik vind het niet erg. Het bed is best comfortabel. En breed genoeg voor twee.’

Dat was zeker waar. Het bed was zo groot als een kleine boerderij met één geit. Dat van die geit wist ik vrij zeker vanwege de manier waarop ze me bij de hand nam en me naar het bed leidde. Dat had iets erotisch en verleidelijks; maar dat kan ook komen doordat ze het laken op de grond had laten glijden. Het was uiteraard een warme nacht, maar daar had ik geen last van. Ik krijg mijn beste ideeën als ik zo naakt ben als zij was. Ik probeerde mezelf slapend in dat bed voor te stellen, maar dat werkte niet. Ik had inmiddels gezien wat ze in de etalage had uitgesteld en ik stond klaar om mijn neus tegen het glas te drukken om nog beter te kunnen kijken. Het was niet zo dat ze per se mij wilde. Ik begrijp nooit wat een vrouw überhaupt in een man ziet, niet als je bedenkt hoe vrouwen eruitzien. Het kwam gewoon omdat ze jong, bang en eenzaam was en iemand – het deed er niet zo veel toe wie - nodig had om haar vast te houden en haar te laten voelen dat de wereld om haar gaf. Zelf heb ik ook van die buien: je wordt alleen geboren, je sterft alleen en in de tussentijd sta je er alleen voor.

Tegen de tijd dat we de volgende dag in Santiago aankwamen, had de donkere orchidee van haar hoofd al honderdvijftig kilometer op mijn schouder gerust. We gedroegen ons als ieder ander jong, verliefd stel van wie een van beiden meer dan twee keer zo oud was als de ander, die ook nog een moordnares bleek te zijn. Misschien is dat een beetje oneerlijk. Melba was niet de enige van ons die op iemand had geschoten. Ik had zelf ook enige ervaring met moord. Heel wat ervaring eigenlijk, maar ik had niet zo’n zin om haar daarover te vertellen. Ik probeerde me te concentreren op wat ons te wachten stond.

Soms heeft de toekomst iets duisters en angstwekkends, maar het verleden is nog erger. Vooral mijn verleden. Maar nu maakte ik me vooral zorgen om het zeer reële gevaar van de politie in Santiago. Ze hadden een gewelddadige reputatie die waarschijnlijk terecht was en die de opmerking van Doña Marina dat alle Cubaanse revoluties waren begonnen in Santiago staaft. Veel andere zaken zag ik daar niet zo gauw beginnen. Voor een begin was een zekere activiteit nodig, een vorm van beweging of werk, en van al die vermoeiende zaken viel geen spoor te ontdekken in de slaperige straten van Santiago. Er stonden ongebruikte ladders, doelloos achtergelaten kruiwagens, paarden stampten met hun hoeven, boten dobberden in de haven en visnetten lagen te drogen in de zon. De enigen die leken te werken waren de politiemannen, tenminste, als je dat werken kon noemen. Geparkeerd in de schaduw van de pastelkleurige gebouwen van de stad zaten ze sigaretten te roken en wachtten ze tot het koeler of warmer werd, het was maar hoe je het bekeek. Waarschijnlijk was het te heet en te zonnig voor moeilijkheden. De hemel was te blauw en de auto's te blinkend; de zee leek te veel op glas en de bladeren van de bananenbomen glommen te veel; de standbeelden waren te wit en de schaduwen te kort. Zelfs de kokosnoten droegen zonnebrillen.

Nadat ik een paar keer verkeerd was gereden, zag ik de kolenhaven van Cincoreales, die voor mij een richtpunt was om mijn weg te vinden in de vervallen wijk van werven, kaden, pontons, droogdokken en scheepshellingen voor de vloot kleine schepen in de baai van Santiago. Ik stuurde de auto omlaag over een steile, met straatkeien geplaveide heuvel en door een smal straatje. Zware elektriciteitspalen voor trams die niet meer reden hingen boven ons hoofd als het tuig van een schoener uit vroeger tijden. Ik stopte bij de stoep voor een stel openstaande dubbele deuren en tuurde naar de werf die daar lag.

Een man met een baard en een verweerd uiterlijk, die een korte broek en sandalen droeg, liet met behulp van een oude hijskraan een boot in het water zakken. Het kon me niet schelen dat de boot tegen de kadewand sloeg en op het water klapte als een stuk zeep. Het was immers niet mijn boot.

We stapten uit de Chevy. Ik pakte Melba's koffer en droeg hem naar de werf, voorzichtig manoeuvrerend tussen blikken verf, emmers, rollen touw en slangen, stukken hout, oude banden en oliebus-

sen. Het kantoor in een houten hutje achter hem was net zo'n have-loze janboel als de werf zelf. Mendy zou niet gauw een prijs winnen voor zijn propere huishouding, maar hij had verstand van boten. Aangezien ik daar zo goed als niets van wist, kwam dat prima uit.

Ooit, lange tijd geleden, was Mendy blank geweest. Maar een leven lang op en bij de zee had het gedeelte van zijn gezicht dat niet was bedekt door een peper- en zoutkleurige baard de kleur en de textuur gegeven van een oude honkbalhandschoen. Hij hoorde thuis in een hangmat op een of ander piratenschip, onderweg naar Hispaniola met een horlepijp in zijn ene hand en een fles rum in de andere. Hij ging door met zijn werkzaamheden en zag me pas toen de hijskraan uit de weg was. Hij zei alleen maar: 'Señor Hausner.'

Ik knikte terug. 'Mendy.'

Hij pakte een half opgerookte sigaar uit het borstzakje van zijn groezelige overhemd en stopte die in een ruimte tussen zijn baard en zijn snor. Tijdens het gesprek dat volgde, beklepte hij minutenlang al zijn zakken op zoek naar een vuurtje.

'Mendy, dit is señorita Otero. Ze vaart met me mee. Ik heb haar verteld dat het slechts een gammele vissersschuit is, maar zij en haar koffer lijken de illusie te hebben dat we aan boord gaan van de Queen Mary.'

Mendy's blik schoot heen en weer tussen Melba en mij alsof hij naar een potje tafeltennis keek. Toen glimlachte hij naar haar en zei: 'Maar de señorita heeft volkomen gelijk, señor Hausner. De eerste regel die je moet onthouden als je de zee op gaat, is dat je op alles voorbereid moet zijn.'

'Dank u,' zei Melba. 'Dat zei ik ook al.'

Mendy keek me aan en schudde zijn hoofd. 'U weet duidelijk niets van vrouwen, señor,' zei hij.

'Ongeveer net zo veel als ik van boten weet,' zei ik.

Mendy grinnikte. 'Ik hoop voor u dat het toch iets meer is.'

Hij ging ons voor, liep de werf uit en kwam uit bij een L-vormig ponton waar een houten motorsloep lag aangemeerd. We stapten aan boord en gingen zitten. Mendy trok de motor tot leven en stuurde ons de baai uit. Vijf minuten later legden we aan langs een houten twaalf meter lange sportvisboot.

La Guajaba was een smalle boot met een brede achterstevan, een

brug en drie ruimtes. Ze had twee Chrysler-motoren van elk ongeveer negentig pk's, wat de boot een topsnelheid gaf van zo'n negen knopen. En dat was zo'n beetje alles wat ik van haar wist, afgezien van het feit dat ik wist waar de cognac en de glazen stonden. Ik had de boot met een spel backgammon van een Amerikaan gewonnen die eigenaar was van de Bimini Bar in de Obispostraat. Met een volle tank had La Guajaba een bereik van ongeveer achthonderd kilometer en de afstand naar Port-au-Prince was minder dan de helft. Ik had de boot een keer of drie gebruikt in evenzovele jaren en met wat ik niet wist over boten zou je verschillende nautische almanakken kunnen vullen, misschien wel allemaal. Maar ik wist hoe je een kompas moest gebruiken en volgens mij hoefde ik niet veel meer te doen dan de boeg oostwaarts te wenden en dan, volgens het navigatieprincipe van Thor Heyerdahl, door te varen tot we iets raakten. Ik kon me niet voorstellen dat we tegen iets anders dan het eiland Hispaniola zouden aan varen; het was tenslotte een eiland met een oppervlakte van vijfenzeventig vierkante kilometer.

Ik gaf Mendy een handvol cashgeld en mijn autosleuteltjes en klom aan boord. Ik had nagedacht over de vraag of ik de naam Omara moest laten vallen en dat het beter voor mij was geweest als hij zijn mond had gehouden, maar ik deed het toch maar niet. Ik zou misschien de brutale openhartigheid over me heen krijgen waarvoor Cubanen terecht bekendstaan. En ongetwijfeld zou hij me hebben verteld dat ik gewoon de zoveelste gringo was met te veel geld en dat ik mijn boot niet waardig was, en daar zou hij gelijk in hebben: als je jezelf met suiker insmeert, zullen de mieren je opeten.

Zodra we op zee waren ging Melba het ruim in en trok ze een tweedelig badpak aan met een pantermotief waar zelfs een makreel van zou gaan fluiten. Dat is het fijne van boten in warm weer. Het brengt het beste in de mens naar boven.

Onder de kantelen van kasteel Morro, dat op de top van een zeventig meter hoge rotspunt staat, ligt een bijna net zo brede haveningang. Een lange in de rots uitgehouwen trap met versleten treden voert van de oever omhoog naar het kasteel. Het scheelde niet veel of ik had de boot die trap op gestuurd. Ondanks de ruimte van zeventig meter open zee slaagde ik er bijna in om tegen de rotsen aan te varen. Zolang ik naar Melba keek was onze kans om Haïti te vinden niet erg groot.

‘Ik zou het op prijs stellen als je wat kleren aantrekt,’ zei ik.

‘Vind je mijn bikini niet mooi?’

‘Zeker wel. Maar er is een goede reden voor dat Columbus geen vrouwen meenam op de Santa Maria. Vrouwen in een bikini beïnvloeden de koers van het schip. Met jou erbij hadden ze waarschijnlijk Tasmanië ontdekt.’

Ze stak een sigaret op en negeerde me en ik deed mijn best haar ook te negeren. Ik controleerde de tachograaf, het oliepeil, de ampèremeter en de temperatuur van de motor. Toen wierp ik een blik buiten de stuurhut. Smith Key, een klein eiland dat ooit van de Britten is geweest, lag voor ons. Het was de thuisbasis van veel vissers en bootsmannen uit Santiago en de huisjes met de rode pannendaken en de kleine ruïne van de kapel gavel het een heel schilderachtig aanzien. Maar vergeleken bij het bikinibroekje van Melba stelde het niet veel voor.

De zee was kalm totdat we de monding van de haven bereikten, waar het water iets meer deinde. Ik duwde de gashendel naar voren en hield de boot op een koers oostzuidoost totdat Santiago niet langer zichtbaar was. Achter ons leek het kielzog van de boot op een grote witte rits van honderden meters lang in de oceaan. Melba zat in de stoel van de visser en gilde van opwinding toen we sneller gingen varen.

‘Niet te geloven,’ zei Melba. ‘Ik woon op een eiland maar ik heb nooit eerder op een boot gezeten.’

‘Ik zal blij zijn als we uit deze badkuip kunnen stappen,’ zei ik en pakte een fles rum uit de la waar de zeekaarten lagen.

Na ongeveer drie of vier uur werd het donker. Ik zag de twinkellende lichtjes van de Amerikaanse marinebasis in Guantanamo aan bakboord. Het was alsof je naar de oude sterren keek van een nabijgelegen melkwegstelsel dat tegelijkertijd een blik gaf in de toekomst waarin de Amerikaanse democratie de wereld bestierde, met een Colt in de ene hand en een stuk kauwgum in de andere. Ergens in de tropische duisternis van dat kustgebied van de yankees waren duizenden mannen in witte uniformen druk bezig met hun zinloze routine op de oceaan. In reactie op de kille verplichting geschapen door nieuwe vijanden en met de hoop op nieuwe overwinningen zaten ze bijeen in hun staalgrijze, drijvende steden des doods. Ze dronken Coca-Cola, rookten Lucky Strikes en maakten zich gereed om de rest

van de wereld te bevrijden van de onredelijke wens anders te zijn. Want nu waren de Amerikanen de übermensen, niet langer de Duitsers; Uncle Sam had de plaats ingenomen van Hitler en Stalin en vormde het gezicht van het nieuwe wereldrijk.

Melba zag de bittere trek om mijn mond en moet mijn gedachten hebben gelezen. ‘Ik haat ze,’ zei ze.

‘Wie? De *yanquis*?’

‘Wie anders? Onze goede burens hebben altijd geprobeerd dit eiland tot een van hun Verenigde Staten te maken. En Batista is alleen dankzij hen aan de macht gebleven.’

Ik kon haar niet tegenspreken. Vooral niet nu we de nacht samen hadden doorgebracht. Temeer niet nu ik dat opnieuw van plan was, zodra we ons hadden geïnstalleerd in een mooi hotel. Ik had gehoord dat Le Refuge in het vakantieresort Kenscoff, tien kilometer buiten Port-au-Prince, precies de plek was waarnaar ik op zoek was. Kenscoff ligt twaalfhonderd meter boven de zeespiegel en het klimaat daar is het hele jaar prima. En zo lang wilde ik er ongeveer blijven. Uiteraard had Haïti zo zijn problemen, net als Cuba, maar dat waren niet mijn problemen. Dus wat kon het mij schelen? Ik had andere zorgen, zoals wat ik ging doen als mijn Argentijnse paspoort verliep. En nu was er het probleempje dat ik een boot door de Windward Passage moest varen. Ik had waarschijnlijk niet moeten drinken, maar zelfs met de boordverlichting van La Guajaba aan had het varen over een donkere zee iets afschrikwekkends. En omdat ik bang was dat we ergens tegenaan zouden varen – een rif, of een walvis – wist ik dat ik me pas zou kunnen ontspannen als het weer licht werd. Tegen die tijd hoopte ik dat we meer dan de helft van de afstand naar Hispaniola hadden afgelegd.

En dan was er nog een iets concretere zorg. Uit het noorden voer een ander vaartuig snel op ons af. Het voer te snel voor een vissersboot en de grote zoeklichten die ons in het donker deden oplichten waren zo sterk dat het alleen maar een patrouilleboot van de Amerikaanse marine kon zijn.

‘Wie zijn dat?’ vroeg Melba.

‘De Amerikaanse marine, denk ik.’

Zelfs boven het geluid van de Chrysler-motoren uit hoorde ik Melba slikken. Ze zag er nog steeds mooi uit, maar leek nu ook be-

zorgd. Ze draaide zich plotseling om en staarde me aan met haar bruine, opengesperde ogen.

‘Wat doen we nu?’

‘Niks,’ zei ik. ‘Die boot is veel sneller dan wij en we staan machteloos tegenover hun zware wapens. Het beste wat je kunt doen is het ruim in gaan en in bed blijven. Ik handel het hier bovendeaks wel af.’

Ze schudde haar hoofd. ‘Ik laat me niet arresteren,’ zei ze. ‘Ze overhandigen me aan de politie en dan...’

‘Niemand gaat je arresteren,’ zei ik. Ik streek over haar wang in een poging haar gerust te stellen. ‘Ik denk dat ze alleen de boot willen onderzoeken. Doe maar gewoon wat ik zeg, dan komt het wel goed.’

Ik nam gas terug en zette de versnelling in de vrijstand. Toen ik uit de stuurhut kwam, scheen het verblindende zoeklicht me in het gezicht. Ik voelde me als een reusachtige gorilla op een wolkenkrabber terwijl de patrouilleboot op afstand rondjes om me heen voer. Ik liep naar de deinende achterstevan, nam nog een slok en wachtte koeltjes op hun actie.

Na een minuut kwam een officier in een wit uniform naar de stuurboordzijde van de kanonneerboot. Hij had een megafoon in zijn hand.

‘We zijn op zoek naar een stel zeemannen,’ zei hij in het Spaans. ‘Ze hebben een boot gestolen uit de haven in Caimanera. Een boot als deze.’

Ik stak mijn handen omhoog en schudde mijn hoofd. ‘Er zijn geen Amerikaanse zeemannen aan boord van deze boot.’

‘Hebt u er bezwaar tegen als we aan boord komen om zelf een kijkje te nemen?’

Ik had daar erg veel bezwaar tegen, maar ik zei tegen de Amerikaanse officier dat ik daar geen enkel bezwaar tegen had. Het had weinig zin om tegen te stribbelen. Een matroos achter een .50 machinegeweer op het voordek van de Amerikaanse boot was het overtuigendste argument dat ik kon bedenken. Dus wierp ik hun een lijn toe, hing wat stootkussens op en liet hen naast La Guajaba aanleggen. De officier kwam samen met een van zijn onderofficieren aan boord. Je kon niet veel over hen zeggen, behalve dat hun schoenen zwart waren en dat ze eruitzagen zoals alle mannen als je het grootste deel van hun haar en hun vermogen tot onafhankelijk handelen verwijdt.

Ze droegen pistolen, zaklampen en roken vaag naar pepermunt en tabak, alsof ze zojuist hun kauwgum en sigaretten hadden weggegooid.

‘Nog iemand anders aan boord?’

‘Een vriendin in de voorste cabine,’ zei ik. ‘Ze slaapt. Ze is alleen. De laatste Amerikaanse zeeman die wij hebben gezien was Popeye.’

De officier glimlachte zuur en wipte een beetje op en neer op de bal van zijn voeten. ‘Mogen we zelf even kijken?’

‘Van mij mag het. Maar laat me even controleren of mijn vriendin gekleed is op bezoekers.’

Hij knikte en ik liep voor hen uit naar het ruim. De vochtig ruikende cabine had een wc, een kleine kast en een dubbele kooi, waar Melba in lag met een deken opgetrokken tot aan haar hals. Eronder droeg ze nog steeds de bikini en ik beloofde mezelf dat ik het anker zou laten zakken als de Amerikanen waren vertrokken en haar zou helpen die bikini uit te trekken. Van zeelucht krijg je trek.

‘Wat is er aan de hand?’ vroeg ze angstig. ‘Wat willen ze?’

‘Een paar Amerikaanse matrozen hebben een boot uit Caimanera gestolen,’ legde ik uit. ‘Ze zijn naar hen op zoek. Ik geloof niet dat we ons echt zorgen hoeven te maken.’

Ze keek verontwaardigd. ‘Caimanera. Ja, ik kan me voorstellen wat ze daar deden, de smerlappen. Zo’n beetje elk hotel in Caimanera is een bordeel. De *casas* hebben zelfs patriotische Amerikaanse namen, zoals het Roosevelt Hotel. De klootzakken.’

Ik had me kunnen afvragen hoe ze dat wist, maar ik was meer bezig met het bevredigen van hun nieuwsgierigheid dan met hun relatief onbelangrijke seksuele noden. ‘Eisenhower noemt dat het domino-effect. Als sommige kerels een wip hebben gemaakt, willen ze er flink over opscheppen.’ Ik wees met mijn duim naar de cabine-deur. ‘Luister, ze staan boven. Ze willen alleen maar controleren of de mannen die ze zoeken zich niet onder het bed verstoppen of zoiets. Ik heb gezegd dat ze binnen mochten komen, maar dat ik eerst wilde kijken of je fatsoenlijk gekleed was.’

‘Aankleden zou onredelijk lang duren.’ Ze haalde haar schouders op. ‘Laat ze dan maar binnen.’

Ik liep terug naar het dek en knikte dat ze in het vooronder mochten komen.

Ze schuifelden door de deur naar binnen, met blozende gezichten van gêne toen ze zagen dat Melba nog in bed lag. Ik keek het met genoeg aan en toen viel het me op dat de onderofficier haar twee keer bekeek, en niet om de voor de hand liggende reden, namelijk dat hij haar foto wilde opprikken op de wand boven zijn hangmat. Deze twee hadden elkaar eerder ontmoet. Dat wist ik zeker en hij ook. Toen de Amerikanen terugkwamen in de stuurhut nam de onderofficier zijn officier apart en mompelde hij iets.

Toen hun gesprek iets heftiger werd, had ik wellicht iets moeten ondernemen. De officier opende echter zijn holster, wat voor mij aanleiding was om naar de achtersteven te gaan en in de vissersstoel te gaan zitten. Ik geloof dat ik zelfs glimlachte naar de man achter de .50. Maar de vissersstoel deed me opeens te veel denken aan een elektrische stoel, dus stond ik weer op en ging op de ijskist zitten, waar duizend kilo ijs in kon. Ik probeerde koel over te komen. Als er vis of ijs in de kist had gezeten, was ik er misschien wel bij gekropen. In plaats daarvan nam ik nog een teug uit de fles en deed mijn best om mijn getergde zenuwen in bedwang te houden. Maar het werkte niet. De Ami's hadden een haak in mijn mond gestoken en ik had zin om tien meter in de lucht te springen om hem eruit te krijgen.

Toen de officier naar de achtersteven kwam, had hij een automatische Colt .45 in zijn hand. De haan ervan was zelfs gespannen, maar de loop was nog niet op mij gericht. Het wapen was er gewoon om iets duidelijk te maken: op deze boot was er geen ruimte voor onderhandelingen.

‘Ik vrees dat ik u beiden moet vragen me te vergezellen naar Guantánamo, meneer,’ zei hij beleefd. Alsof hij geen pistool in zijn hand had. Typisch Amerikaans.

Ik knikte langzaam. ‘Mag ik vragen waarom?’

‘Dat wordt allemaal uitgelegd als we in Gitmo zijn,’ zei hij.

‘Als u denkt dat het echt noodzakelijk is.’

Hij gebaarde naar twee matrozen dat ze aan boord moesten komen en dat was maar goed ook, want beiden stonden tussen mij en het machinegeweer in toen we een pistoolschot hoorden vanuit het voorste compartiment. Ik sprong op, maar besefte toen dat ik me beter rustig kon houden.

‘Hou hem in de gaten,’ schreeuwde de officier. Hij ging beneden-

deks en liet mij achter met twee Colts die op mijn buik wezen en met de .50 die op mijn oorlel was gericht. Ik ging weer in de vissersstoel zitten, die kraakte als een kettingzaag toen ik helemaal achterover leunde en naar de sterren staaarde. Je hoefde geen madame Blavatsky te zijn om te weten dat de sterren niet veel goeds voorspelden. Niet voor Melba. En waarschijnlijk ook niet voor mij.

Zoals vervolgens bleek stonden de sterren ook niet erg best voor de Amerikaanse onderofficier. Hij stommelde aan dek en zag eruit als de ruitenaas, of misschien de hartenaas. In het midden van zijn witte overhemd zat een klein rood vlekje dat groter werd naarmate je er langer naar keek. Hij slingerde even alsof hij dronken was en viel toen zwaar op zijn rug. In zekere zin zag hij eruit zoals ik me op dat moment voelde.

‘Ik ben geraakt,’ zei hij, ten overvloede.